

Helyi tanterv

Etika

5-6. osztály

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, a társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, szocio-emocionális készségek fejlesztése.

A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában.

Az etika tantárgy felkészíti a tanulót az egyéni életvezetésének és társas környezetének erkölcsi szempontból történő mérlegelésére, miközben saját tudását vizsgálja és fejleszti. Eszközei a kérdezés, a rejtett nézetek és a dilemmák feltárása, az érvelés, a meggyőzés, a meggyőződés, a társadalmi normák és a közösségi értékek értelmezése.

A tanulóközösség tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen értékek és viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést, milyen érzelmi-, érték- vagy érdekkonfliktusok jelenhetnek meg, milyen megoldási módok a legmegfelelőbbek.

Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenységek olyan képességeket is fejlesztenek, melyek a tanulót az életvezetésében tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé tehetik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre készítik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.

A kerettantervi ajánlás alapján kidolgozott helyi tantervünkben az etika tantárgy során a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat fejlesztjük:

A tanulás kompetenciái: A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív tanulóvá válást, a tanulás tervezését, az egyéni tanulási stílus kialakítását és a tanulási útvonalak felfedezését, a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

A Kommunikációs kompetenciák: A kommunikációs kompetenciák formálása során a tanuló gyakorolja az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, az adatokra támaszkodó érvelésnek és a megfelelő vitakultúrának, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

A digitális kompetenciák: A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a hiteles forrásokon alapuló kutatómunka végzése, a projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok digitális eszközökkel történő bemutatása. A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése és elemzése.

A digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A gondolkodási készségeket fejlesztik azok a tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások, médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok felismerése közben a tanuló elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. Átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy támogatja az önismereten alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkészség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A gyakorlatok során az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulók önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak a kreatív alkotások tervezésére, készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio-emocionális készségek fejlesztése drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tantárgy az önismeret fejlesztése révén segíti a tanulók jövőképeinek kialakítását, felkészíti őket a munka világára. Ugyanakkor erősíti a hosszú távú célkitűzéseket, a személyes jövőtervezést, az életpálya-építést, a döntéshozatalt, az életvezetést, a pénzügyi tudatosságot, és a tudatos önfejlesztést.

Az etika helyi tanterv főbb pedagógiai alapelvei:

- A tanulók komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi formálás és a cselekvésre buzdítás.
- A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.
- Célrendszere és ajánlásai élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.
- A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Valamint

lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoportok egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.

- Az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönzi a diákokat a különböző élethelyzeteiben.
- Fontosnak tartja a nevelés három színterét (család, iskola, társadalom).
- Ebben a tantervben elsődleges az érzelmi, érzelmi nevelés, a morális fejlesztés, amely során a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.
- A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat.
- A munkaformák között fontos szerepet tölt be a kooperatív csoportmunka, az egyéni és csoportos projektfeladatok szervezése, az egész csoportot bevonó beszélgetések. A hatékony munkavégzés érdekében közös szabályok felállítása javasolt. A tanuló munkáiból összeállított portfólió is az értékelés alapja lehet. A feladatok megtervezésénél és kivitelezésénél a tanulók igénybe vehetik a digitális eszközöket is.

A tanulási tevékenység értékelése alapvetően a fejlesztő értékelésre épül. A kooperatív tanulási tevékenység alkalmával az önértékelésről a társértékelésre, illetve a csoport együttműködésének az értékelésére kerülhet a hangsúly.

Az etika tanítása nagyfokú empátiát, sokirányú ismeretet, adaptivitási készséget és rugalmasságot igényel a pedagógustól, aki szakmailag kompetens személy, fejlődéslélektani, pedagógiai, szakdidaktikai és módszertani felkészültséggel rendelkezik. Tisztában van az alapelvekkel, melyeknek szellemiségében tanít. Együttműködik azokkal, akikkel munkatársi kapcsolatban van (szülők, osztályfőnök, igazgató, tanárok, stb.)

5-6. évfolyam

Az 5-6. évfolyamon tanuló tanulók fejlesztése során, az erkölcsi szabályok értelmezésében, a többféle megközelítés mellett megjelenik az autonóm gondolkodás képessége is. A jó és a rossz cselekedetek elbírálásában teret nyer a tettek, szándékok alapján történő vizsgálat. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye és annak a tekintélyszemélynek – szülő, pedagógus - a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és önismeret fejlődésében elkezdődik az én kibontakozásának folyamata, kialakul a saját gondolatok feletti kontroll érzése. Kialakul a személyes véleményformálás a saját érzelmeiről, szükségleteiről és gondolatairól. A szükségletek szabályozása tekintetében a 11–12 éves tanulók önfejlődését már a kapcsolatok által szerzett tapasztalatok is uralják. A serdülőkorba lépő viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik, hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja, de már megjelennek az önálló identitás kialakítása felé tett első lépések is, a serdülő fogékonnyá válik a közösségi életben megnyilvánuló igazságtalanságokra.

A TÉMAKÖRÖK ÁTTEKINTŐ TÁBLÁZATA

AZ 5-6. ÉVFOLYAM ÉVES ÓRASZÁMA: 34 óra (+2 szabad órakeret évfolyamonként)

Tematikai egység címe	Órakeret		
	kerettanterv alapján	helyi tanterv	helyi tanterv
	5-6.évfolyamra	5.évfolyam	6.évfolyam
	heti 1 órára	heti 1 órára	heti 1 órára
I. Értudat - Önismeret	10	10+2	0
II. Család – Helyem a családban	12	12	0
III. Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas lelkületi közösségekben	12	12	0
IV. A társas együttélés kulturális gyökerei Nemzet – Helyem a társadalomban	10	0	10+2
V. A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	12	0	12
VI. Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	12	0	12
Összes óraszám	68 (+4)	34+2	34+2

A kerettanterv az etika tantárgy tanítására 5-6. évfolyamon heti 1-1 órát tervezett.

Iskolánkban az etika tantárgy tanítására 5-6. évfolyamon heti 1-1 óra biztosított.

A helyi tanterv 36 tanítási hétre készült.

5. osztály

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	I. Értudat – Önismeret		Órakeret 10+2 óra
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési- oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:		
	– reálisan értékeli helyzetét, fejlődési célokat fogalmaz meg és a célok megvalósítását szolgáló terveket készít; – felismeri a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére; – felismeri a helyzethez illeszkedő érzelmeket és kifejezőmódjukat, és ennek megfelelően viselkedik/cselekszik; – a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára; – képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében, önmaga motiválására; – döntései meghozatalakor figyelembe veszi a saját értékeit is.		
Ismeretek		Fejlesztési követelmények	Kompetenciák
1. Testi és lelki változások			3 óra
Hogyan változtak testi, lelki, szellemi tulajdonságaim az évek során? Mire van szükség ahhoz, hogy a testem jól fejlődjön? Mi kell a lelkem és az értelmem fejlődéséhez? Melyek az ember legfontosabb fizikai, lelki és szellemi szükségletei? Miben térnek el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember szükségletei?		- A testi, lelki egészség egységének felismerése a saját egészségi állapot nyomon követése; - Az életkorra jellemző testi és szellemi fejlődés megfigyelése - Az önállósodás és növekvő felelősség elemzése; - A saját és társak belső értékeinek és egyediségének tudatosítása.	Személyes és társas kapcsolati kompetenciák
2. Én és mások			3+2 óra
Jó-e, hogy különbözünk másoktól? Jó-e, hogy hasonlítunk egymásra? Mi tesz vonzóvá és mi tesz ellenszenvessé valakit? Hogyan lehet rokonszenvessé válni? Hogyan érdemes és hogyan nem érdemes viselkedni? Egyedül vagy együtt könnyebb?		- A saját viszonyulás néhány elemének feltárása; - Az emberek közötti hasonlóságok és különbségek felismerése, - Az alapvető emberi viselkedésformák értékelése; - Különböző emberi élethelyzetek megismerése; - Az önértékelés módjainak tudatosítása.	Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, kommunikációs kompetenciák
3. Harmonikus jövő			4 óra

Mit jelent a harmónia? Milyen érzelmek befolyásolják a lelki állapotunkat? Milyen az egészséges ember? Miben különbözik egy beteg ember az egészségestől? Hogyan és miért betegedhet meg valaki? Hogyan befolyásolja az egészség vagy a betegség a jövőnket? Mik a rövid- és hosszú távú céljaink? Mit tehetünk a megvalósításukért? Kik segíthetnek a megvalósításban? Kellenek-e példaképek?	- Az egészséges és harmonikus életmód feltételei megfogalmazása; - A pozitív és negatív hatások felismerése saját élethelyzetekben; - Megoldási modellek kialakítása nehéz helyzetek kezelésére; - Az egyéni sikerek értelmezése; - Saját tanulási célok megfogalmazása; - Valós és virtuális környezetben példaként szolgáló személyek keresése.	Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, kommunikációs kompetenciák, digitális kompetenciák, tanulási kompetenciák
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: - megismeri az önazonosság fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját személyiségének néhány elemét; - ismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	önismeret, fejlődés, önállóság, felelősség, egészség, harmónia, elfogadás, tervezés, tanulás, tudás, példakép, jövőkép	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	II. Család – Helyem a családban	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: – megfigyeli, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására; – képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére; – a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára; – megfogalmazza, hogy a szeretetnek, a bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban; – megfelelő döntéseket hoz arról, hogy az online térben, milyen információkat oszthat meg önmagáról.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kompetenciák
1. A kapcsolatok hálója		4 óra
Kikkel tartok szorosabb vagy lazább kapcsolatot? Kihez mi fűz, és milyen mélységűek ezek az érzések? Mi tesz vonzóvá és mi tesz ellenszenvenné valakit? Milyen módon lehet elnyerni valakinek a rokonszenvét? Milyen eszközöket nem szabad vagy nem érdemes használni ennek során? Miért?	- Saját viszonyrendszerek vizsgálata, a szűkebb és a tágabb közösségek hatása a tanuló életére - Az alapvető emberi érintkezések formáinak (viselkedés, verbális és non verbális kommunikáció, gondolatok kifejezése, alkotások) megismerése valós és virtuális terepen is; - A különböző érzelmeket kiváltó okok feltárása; - Az érzelem vezérelte cselekvések következményeinek vizsgálata	Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, kommunikációs kompetenciák
2. A bizalom és a szeretet a kapcsolatokban		4 óra
Lehetnek-e a barátoknak titkaik egymás előtt? Mit jelent az, hogy őszinték vagyunk valakihez? Megengedhető-e a hazugság a barátok között? Csak szavakkal lehet hazudni vagy más módon is? Mit jelent a	- Kapcsolatok elemzése a támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség szempontjából; - A tartós, bizalomra épülő kapcsolatok jellemzői és fenntartásuk feltételeinek átélése; - Az érzelmeket is kifejező figyelmes	Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, kommunikációs kompetenciák

barátságban a másik tisztelete? Hogyan tudják segíteni egymást a barátok? Mi az, amivel fájdalmat tudnak okozni egymásnak? Hogyan lehet bocsánatot kérni és megbocsátani? Van-e olyan vétség, ami megbocsáthatatlan? Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak?	kommunikáció gyakorlása; - Segítségkérés, segítség felajánlása.	
3. Családi erőforrások		4 óra
Kikből áll a család? Mi a feladata egy családnak? Mi a feladata a család egyes tagjainak? Mi a te szereped a családban? Mi tartja össze a család tagjait? A szeretet kimutatásának formái.(szeretetlenül). Milyen szokások alakulnak ki a családban? Minden családban vannak hagyományok, szokások. Mennyire egyezők vagy eltérők egymástól? Családfa készítés (rajz, montázs) Családi szokások (fogalmazás)	- A család, rokonság egyedi viszonyrendszereinek feltárása; - Saját helyzet felismerése, feladatok a családban; - A legértékesebb családi szokások azonosítása; - A családok sokszínű kulturális hátterének értelmezése; - Tipikus családi szerepek, helyzetek és ezek értékelése; - Az érték- és érdekütköztetések, az igények kifejezésének gyakorlása.	Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, kommunikációs kompetenciák Kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciák Gondolkodási kompetenciák
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a különböző helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért; – azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat; – azonosítja saját szerepét és feladatait; – azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust, – felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, megfogalmaz néhány megoldási módot; – felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közös értékeket;		

– azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség, figyelem, probléma, kapcsolat, családi szokás

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	III. Társas tudatosság és társas kapcsolatok Nemzet – Helyem a társas- lelkületi közösségekben	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési- oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: – helyesen feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatainak alakítására; – képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére; – a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára; – megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, és az iskolai közösségekben.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kompetenciák
1. Szükségünk van társakra		4 óra
Milyen csoportokhoz tartozom? Melyik csoportomban érzem a legjobban magam, és miért? Mi minden kapcsolja össze a csoport tagjait? Milyen közös tevékenységeink, jeleink, szokásaink és szabályaink vannak? Egyenrangú-e mindenki a csoportban, vagy van-e valamilyen különbség a tagok között?	- A társas kapcsolatok fontosságának hangsúlyozása - Az elhagyatottság, a kirekesztettség állapotának elképzelése - A hagyományos és a modern technológia nyújtotta kapcsolattartási lehetőségek gyakorlása	Személyes és társas kapcsolati kompetenciák
2. A kapcsolat kezdete		4 óra
Milyen kapcsolatok léteznek? Mi kell ahhoz, hogy két gyerek barátságot kössön? Miért fontos az őszinteség egy barátságban? Kivel könnyű és kivel nehéz	- A rokonszenv, ellenszenv azonosítása - Az ismeretlenek iránti bizalom vagy bizalmatlanság okai feltárása - A virtuális kapcsolatteremtési formák véleményezése, a virtuális identitások lehetséges megismerési módjai	Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, kommunikációs kompetenciák

barátkozni? Miért fontos a barátságban a bizalom? Hogyan lehet erősíteni és gyengíteni a bizalmat? Társaink az állatok: milyen szerepet töltenek be az ember életében az állatok?		
3. A kapcsolat ápolása		4 óra
Miért fontos a barátságban a bizalom? Hogyan lehet erősíteni és gyengíteni a bizalmat? Konfliktus kezelési módszerek megismerése. A párbeszéd és megbeszélés fontossága Udvariasság, illemszabályok.	- A kortárs, baráti kapcsolatokat összetartó szokások, a jó működés feltételeinek feltárása, a jó problémamegoldási minták megismerése - A bizalom, támogatás, törődés, őszinteség és a bántás megjelenési formáinak azonosítása - A megértésre törekvő, egyenrangú kommunikáció gyakorlása - A kapcsolatokat gyengítő okok feltárása, a kialakuló konfliktusok elemzése - Konfliktuskezelési lehetőségek felismerése és gyakorlása	Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, kommunikációs kompetenciák
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni; – felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket; – rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására; – azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására; – törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket; – nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt; – különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	rokonszenv, ellenszenv, barátság, kapcsolat, bizalom, bizalmatlanság, támogatás, törődés, őszinteség, bántás, megértés, konfliktus	

6. osztály

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	I. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	Órakeret 10+2 óra
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési- oktatási szakasz végére, adottságaihoz mértén, életkorának megfelelően: – azonosítja a nemzet, a kulturális közösség számára fontos értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében; – érzelmileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét; – azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk; – értékeli az etikus és nem etikus cselekvések következményeit; – a csoporthoz való csatlakozás, vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét.	
Ismeretek, tanulási eredmények	Fejlesztési követelmények	Kompetenciák
1. A közösség összetartó ereje		4 óra
Csoportok és közösségek, amelyhez tartozunk; Milyen közösségekben van szükség vezetőkire? Milyen előnyei és hátrányai vannak a vezető szerepnek? Milyen tulajdonságokkal rendelkezzen egy jó vezető? Osztályközösség működése; Kirekesztés-beilleszkedés; A család és az osztályközösség szerepe; Példamutatás; Jó vagy rossz a különbözőség? Egyéniség vagy egy közösség tagja? Mitől egységes egy közösség? Többség dönt? Nézetkülönbségek rendezése a közösségben.	- Saját identitást képező néhány közösség mélyebb megismerése: nemzet, nemzetiség, nyelvi-kulturális közösség - Olyan közösségek megismerése, melyeknek a tanuló nem tagja - A csoportba kerülés lehetőségei. Saját csoporton belüli helyzet, tevékenység értékelése	Személyes és társas kapcsolati kompetenciák
2. A közösségek értékei		3+1 óra
Segítség, önkéntesség, összefogás, önzetlenség;	- A segítség, együttérzés, tolerancia, egyenlőség, igazságosság,	Személyes és társas kapcsolati

Ismerkedés a fogalmakkal; Kik végeznek segítő munkát? Mi az önkéntesség? Miért szükséges? Szegénység, mélyszegénység; Gazdagság, fényűzés; Szegény az, aki nélkülözi az anyagi javakat? Valódi értékek; Miért alakulnak ki vagyoni különbségek az emberek között? Mennyire függ az egyéntől, hogy milyen anyagi körülmények között él? Elképzelhető-e olyan társadalom, amelyben mindenki egyforma anyagi helyzetben van? Ha lenne ilyen, az igazságos társadalom lenne? Kell-e a gazdagoknak segíteniük a szegényeket?	méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás jelentőségének vizsgálata a társas együttműködésben, és ezek hiányának a következményei - Önkéntes, másokat segítő tevékenységek. Saját csoport kritikus szemléletű értékelése a befogadás-elfogadás valamint az értékteremtés szempontjából - Az alapvető gyermekjogok megismerése - A köztulajdon megbecsülése és a magántulajdon védelme	kompetenciák, Kommunikációs kompetenciák
3. A közösségek működése		3+1 óra
Valós és virtuális közösségek közötti különbség; Internet előnyei, hátrányai; Online-offline élet; Fogalmak, netes nyelv; Biztonságos internet használat; Cyberbullyng fogalma; Mit jelent az online zaklatás? Milyen tartalmú lehet az online zaklatás? Milyen típusai vannak? A zaklatás következményei és megelőzése; A hatékony együttműködés feltételei; közös szabályalkotás, jó munkamegosztás; Az egyéni és közösségi érdekek összevetése.	- Valós és virtuális közösségek írott szabályainak és íratlan szokásrendjének feltárása - A hatékony együttműködés feltételei számbavétele - A közös szabályalkotás, a jó munkamegosztás, a vezető szerepének elemzése - Egyéni és közösségi érdekek összevetése - A társas élet lehetséges konfliktusainak okai, a konfliktusok kezelése	Digitális kompetenciák, Gondolkodási kompetenciák
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: - értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben; - azonosítja a valós és a virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért; - fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet vagy Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről;		

- ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése; - azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	csoport, közösség, nemzet, nemzetiség, beilleszkedés, kirekesztés, érdek, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás, vezető, példakép

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	II. A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: – megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére – felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét – döntéseket hoz arról, hogy milyen szokások kialakulásával járul hozzá a fenntarthatóság megvalósításához, milyen cselekvéseket tehet a természeti, társadalmi problémák kezelése érdekében; – megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kompetenciák
1. Létezésünk feltételei		4 óra
Szükségletek, érdekek és értékek; Milyen kapcsolatban áll egymással az ember és a természet? Mi az ökológiai lábnyom? Miért nem egyforma az emberek ökológiai lábnyoma a Föld minden részén? Mit tehetek a saját ökológiai lábnyomom csökkentése érdekében?	- Saját szükségletek, érdekek és értékek feltárása, ezek motiváló hatása a cselekvésekre - A testi és szellemi egészség forrásainak megismerése– egyéni, társadalmi és környezeti szinten - A különböző életkörülményű emberek életmódjának összehasonlítása	Gondolkodási kompetenciák, Digitális kompetenciák
2. Fejlődés: értékek és veszélyek		4 óra
Hogyan befolyásolja a technika fejlődése az ember életét? Hogyan hat ezek jelenléte az egyének	- Ember és környezete viszonyának értelmezése - A környezetszennyezés jelenségének	Gondolkodási kompetenciák, Digitális kompetenciák

és a közösségek életére? Mik az előnyeik, mik a hátrányaik és mik a veszélyeik? A környezetszennyezés meghatározása, annak hatása az élővilágra és az emberre; A virtuális tevékenységek, médiatartalmak és technikai eszközök alkalmazása; A saját ilyen jellegű tevékenység reflektív vizsgálata.	meghatározása, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére - A technikai fejlődés néhány területének feltárása, az ember életmódjára és -minőségére ható jellegzetessége - Etikai kérdések felvetése a virtuális tevékenységgel, a médiatartalmakkal, a technikai eszközök alkalmazási módjaival kapcsolatban, saját ilyen jellegű tevékenységek reflektív vizsgálata	
3. Felelősség és cselekvés a jövő érdekében		4 óra
Közvetlen lakókörnyezetünk kritikus vizsgálata; Mit tehetek én a környezetemért? Saját és közösségi tevékenységek, cselekvési lehetőségek tervezése a környezetvédelem érdekében	- A közvetlen környezet állapotának kritikus szemléletű vizsgálata - A világ jelenéért és jövőjéért vállalható emberi felelősség néhány elemének megfogalmazása - Saját és közösségi cselekvési lehetőségek tervezése a környezetvédelem érdekében	Innovációs és vállalkozói kompetenciák
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: - folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit; - megismeri a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	természetvédelem, környezetvédelem, média, virtuális tér, tudatos fogyasztó, létszükséglet, takarékoság, mértékletesség, felelősségvállalás	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	III. Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: – egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg a közös erkölcsi értékek érvényesítésére; – képes az európai, a nemzeti kultúra közös eredetének, forrásainak értelmezésére – reflektíven értékeli a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére; – képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kompetenciák
1. Kérdések és válaszok a világról		4 óra
Létezik-e felsőbb erő, amely irányítja az életünket? Kiben, miben higgyünk? A világra vonatkozó személyes kérdések megfogalmazása; Információk elemzése a hitelesség alapján; Logikai érvelések gyakorlása; Érték- és világnézeti különbségek azonosítása; Mi a szerepük a kutatóknak, feltalálóknak és tudósoknak? Civilizáció jövője.	- A világra vonatkozó személyes kérdések megfogalmazása, a megismerés lehetőségei - Az információk elemzése a hitelesség alapján - A logikai érvelések gyakorlása - A tény, a vélemény, a tudás, a hit, az értékítélet fogalmak értelmezése Az érték- és világnézeti különbségek azonosítása	Gondolkodási kompetenciák, Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, Kommunikációs kompetenciák
2. A helyes és a helytelen dilemmái		4 óra
Különböző és hasonló helyzetekről alkotott értékítéletek elemzése; Hagyományok és szokások eredete és hatásai; A lelkiismeret szerepe döntéseinkben; Személyes erkölcsi elvek feltárása; Dilemmahelyzetek megvitatása.	- Különböző és hasonló, azonos helyzetről alkotott értékítéletek elemzése - Néhány kulturális szabályozórendszer megismerése, ezek eredete és hatásai - A lelkiismeret működésének megérzése, átérzése a döntésekben - Személyes erkölcsi elvek feltárása - Dilemmahelyzet elemzése erkölcsi szempontból	Kommunikációs kompetenciák, Gondolkodási kompetenciák
3. A vallási és kulturális hagyományok tanításai		4 óra
A világvallások megismerése; A vallás összetartó ereje; Vallás és	- Az istenhívő világnézet sajátosságainak vizsgálata	Önkifejezés és kulturális

egyház szerepe a történelemben; Lehet-e hívő valaki, ha nem tartozik egyik egyházhoz sem? Milyen keretei, szertartásai és jelképei alakultak ki a természetfeletti erő(k) tiszteletének? Milyen helyeket, könyveket és tárgyakat tartanak szentnek egyes kultúrákban az emberek? A világ vallásai közül melyek vannak jelen a lakóhelyünkön és Magyarországon? Az istenhívő világnézet sajátosságai; A vallási és kulturális sokszínűség elfogadása	- A környezetben fellelhető vallások néhány szokásának, ünnepének megismerése, ezen keresztül a világnézeti-kulturális sokszínűség tudatosítása	tudatosság kompetenciák, Gondolkodási kompetenciák
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: - feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban; - feltárja, hogyan jelennek meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai; - értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását; - értelmezi az egyes egyházak ünnepköréhez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzájuk kapcsolódó bibliai (Ó és Új Szövetségbeli) szövegekre támaszkodó történeteket; - összekapcsolja az egyes egyházak, vallások ünnepköreit és a hozzájuk tartozó jelképeket, szokásokat, néphagyományokat; - a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz; - saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	világkép, világnézet, tudás, tény, vélemény, információ, hitelesség, együttélés, hit, istenhit, vallás, egyház, vallási tanítás, jó, rossz, lelkiismeret	